LYCKSELE KOMMUN

LIKSJUON KOMMUVDNA

Lycksele – mitt i svenska Sápmi!

Likssjuo – Sámien guövddielisne!

Vi vill se Sametingets parlamentsbyggnad i Lycksele

Med traditioner som sträcker sig flera hundra år tillbaka är det en självklarhet för oss i Lycksele att ansöka om placeringen av det samiska parlamentet. Här finns också den geografiska mittpunkten i svenska Sápmi. Tillsammans med närheten till omvärlden blir Lycksele det naturliga valet för det samiska parlamentet.

Lycksele är den lilla staden med närhet till skog och vatten men också till god samhällsservice och goda kommunikationer, inte att förglömma alla människor som bor och verkar här och de som besöker oss. Vi har resurserna för att ta emot Sametingets parlamentsbyggnad. I Lycksele blir parlamentet en central och naturlig mötesplats tillgänglig för många.

Att lyfta fram och ta tillvara det samiska har varit viktigt i Lycksele under lång tid, så även i dag. Innan jubileumsåret 2007, när Lycksele firade 400 år, förgylldes staden med flera samiska utsmyckningar.

Som samisk förvaltningskommun arbetar vi efter ett reglemente som tagits fram tillsammans med samiska representanter. Det finns en positiv anda inom kommunen. Det märks bland annat i kommunens styrdokument där målsättningen är tydlig: *”Alla ska känna att Lycksele är en del av Sápmi”.*

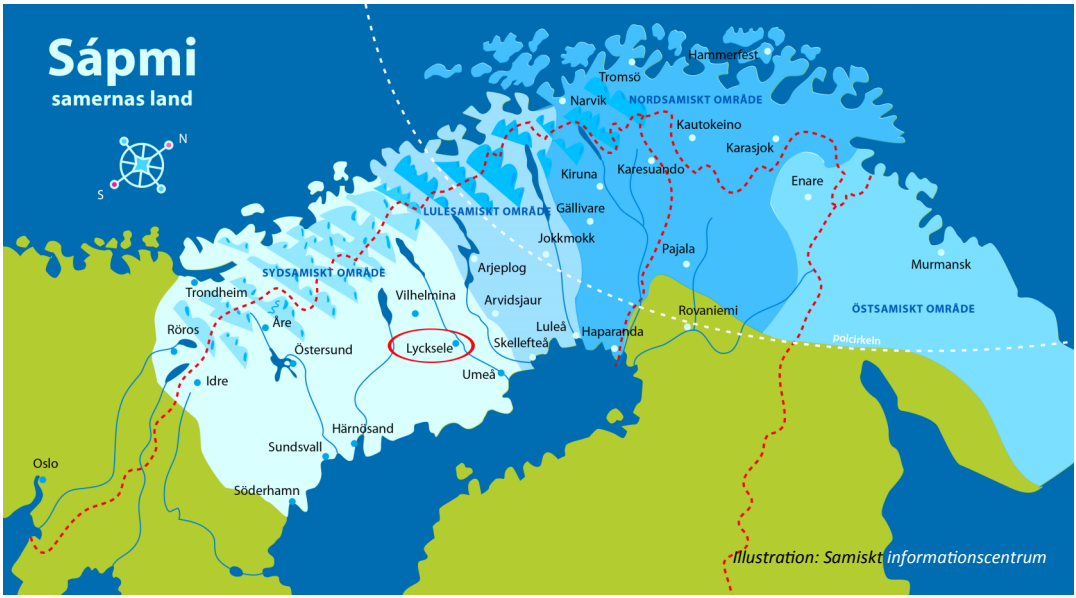
Västerbottens län och Lycksele i synnerhet har ett rikt samiskt näringsliv med erkända samiska kulturarbetare, slöjdare och turismföretag. En stor del av Västerbottens samebyars vinterbetesområde finns i Lycksele kommun och vi har ett brett stöd för Sametingets parlamentsbyggnad.

Dessutom finns en gemensam vilja och politisk enighet – alla vill att parlamentsbyggnaden ska placeras i Lycksele.

Ett av Lyckseles centrala kvarter heter Kaskorrom – mitt i. Det beskriver varför Lycksele är det självklara valet för Sametingets parlamentsbyggnad.
Vi är den geografiska mittpunkten i svenska Sápmi.

Lilly Bäcklund, Kommunstyrelsens ordförande (S)

Lycksele – mitt i svenska Sápmi

I Lycksele finns förutsättningar för ett samiskt parlament.

Lycksele ligger centralt, mitt i vinterlandet.

* Goda kommunikationer (flyg, tåg, buss) - enkelt för alla att ta sig till.
* Gedigen kunskap och vilja att driva viktiga frågor för samerna.
* Ett aktivt samiskt råd med stort inflytande.
* Nära samarbete med Vaartoe, centrum för samisk forskning.
* Upparbetad samverkan med inlandskommuner.
* Vill bli bäst på samisk integrering.
* Goda konferens– och logimöjligheter.
* Tillgång till samiska turism- och eventföretag.
* En naturlig mötesplats för flera samebyar och föreningar.
* En stad i utveckling. En stad som vill.

Lyckseles samiska rötter

I århundraden har det samiska varit en del av vår kommun.
Det började en vinterdag 1606 när kungens utsände sammanströmmade med samer i Ume Lappmark.

Kung Karl IX ville att Lappland skulle vara en del av konungariket Sverige, och därför skulle fem nya kyrk- och marknadsplatser upprättas från Ume i söder till Torne i norr. Kungen ville ha bättre kontroll över skatteindrivning och handel och samerna skulle ”tvingas in” under svensk överhöghet.

Kungens kommissarie, Daniel Hjort, nämnde i sin rapport att samerna ansåg Lycksele vara den bästa kyrkplatsen i området, eftersom den var centralt belägen och för att de sedan länge hade haft vinterviste här.

År 1607 fick så ”Lyksälie”, genom en kunglig förordning, officiell status som kyrk- och marknadsplats och bildade eget pastorat och egen församling. Etableringen skedde på Öhn – i dag Gammplatsen – där en kyrka och en liten prästgård byggdes. Efterhand byggdes även en skola, bodar och en stor mängd timrade kåtor och njallor.

År 1632 startade riksrådet Johan Skytte den första skolan, där samegossar undervisades inför fortsatta studier till präster för att sedan kunna frälsa sina egna.

Under lång tid var Lycksele ett centrum för kyrklig litteratur. Mycket tack vare skolmästaren och prosten Pehr Fjällström som i mitten av 1700-talet utgav den första samiska grammatikboken samt en ABC- bok för det ”sydlapska” bokspråket.

På Gammplatsens sameviste står i dag mamsell Lovisas skola, där sameflickor undervisades under åren 1847-1870. Lycksele blev på så vis en del i utvecklingen av ett samiskt skriftspråk.

På Skogsmuseet i Lycksele finns en modell av hur det såg ut på Öhn vid mitten av 1700-talet med kyrkan som kyrkstadens mittpunkt. Modellen byggdes på 1950-talet men har kompletterats efter att nya rön framkommit.

Lycksele och det samiska

Lycksele är en plats med gamla samiska anor och fick omsider epitetet "Lapp-stockholm". I nutid har kommunen smyckat staden med samiska influenser.

På Korpberget finns hällmålningar som är 4 500 år gamla och där symbolerna har kopplingar till vår samiska trumma som även är avbildad i stenplattorna på stadens torg och på gågatan finns renar avbildade i stenbeläggningen.

Lycksele arbetar med att synliggöra samiska i samhället genom att översätta namnen på kommunala byggnader till samiska. Biblioteket, simhallen, turistbyrån, och nu senast flygplatsen, är skyltade på samiska.

Parken Renen är inspirerad av att renar trampat området långt innan bebyggelse fanns. Sittbänkarna har formen av en renklöv.

På hösten när mörkret faller fylls parken av ljus i de samiska färgerna. På vintern formas snön i parken som ett fjäll, och ljusinstallationen skapar ett blåfrostigt sken som ger en lekfull och kreativ miljö att vistas i.

Varje höst i samband med den Samiska veckan smyckas rondellen vid det västra brofästet med ren-horn.

Vi har plats för er

Lycksele kan erbjuda flera platser för parlamentsbyggnaden.

En av dessa är en central tomt i söderläge vid Ume älv, i nära anslutning till golfbanan och Ansia Resort med cirka femton minuters gångavstånd till Hotell Lappland.

Denna tomt är belägen i anslutning till Ume älv och erbjuder en fantastisk utsikt över både älven och Lyckseles stadskärna.

Vintertid plogas en isväg över älven vilket gör att centrum enbart är cirka tio minuter bort. Vägavståndet till centrum är tre kilometer, cirka fem minuter med bil.

Översikt över centrala Lycksele. Den röda markeringen visar tomtens läge.

Fotomontage: 3D-fabriken Arkitektur: Murman Arkiteter AB

Samiska institutioner i Lycksele och i närheten

Skogsmuseet i Lycksele brinner för historien och det samiska.
Även Språkcentrum och Vaartoe, centrum för samisk forskning, finns nära till hands.

Skogsmuseet i Lycksele har ett övergripande regionalt ansvar för skogens och skogsbrukets historia. Museet arbetar med utställningsverksamhet, dokumentation och forskning när det gäller skogsbruk och flottning samt informationsverksamhet och pedagogisk verksamhet.

Här finns sedan 2006 Birger Nordins omfattande samiska samling av konst, föremål och böcker – *Samiska skatter*. Samlingen, som ägs av Sparbanksstiftelsen Norrland, är en av världens mest unika samlingar av samiska kulturföremål.

Där visas utställningen *Vuömien sámieh/Samer i skog*, som handlar om skogens betydelse – för boplatsen, renbetet, maten, hantverket, själen och symbolerna. I utställningen visas ett särskilt laddat samiskt föremål från Lycksele lappmark – en trumma från 1600-talet. Trumman samlades in av prästen Olaus Graan som gömde den och räddade den från att brännas. Den är tillfälligt ett lån från Nordiska museet.

Det finns även en samling av nutida samisk konst och slöjd, där slöjdarna inspirerats av historiska former, mönster och färger. I denna rullande utställning har nutida slöjdare möjlighet att visa sin slöjd under en tid som sedan byts ut mot nya slöjdares alster.

I närheten av Lycksele ligger också samiska institutioner som exempelvis Språkcentrum i Tärnaby. Vid Umeå Universitet bedrivs samiska språkstudier. I Umeå finns även Vaartoe, centrum för samisk forskning i och om Sápmi, som nu får i uppdrag av regeringen att utforma utbildning av samisk kultur.

Foto: Mats Landin, Nordiska museet

Foto: Lorentz Sjulson Åsdell

Samerna i Lycksele

Lycksele är sedan 2010 en samisk förvaltningskommun. Ett uppdrag vi tar på största allvar.

Samerna i Västerbotten var tidigt organiserade och i Lycksele har vi flera samiska föreningar: Liksjuon Sámienseäbrrie, Álgguogåhtie, Vaapsten sijte och Vadtjejen samiej sijte. Fem samebyar har vinterbete inom kommunen: Vapstens sameby, Ubmejen tjeälddie, Rans sameby, Grans sameby och Malå skogssameby.

Att Lycksele kommun ingår i samiskt förvaltningsområde innebär att enskilda kan använda samiska i kontakter med myndigheter och få förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på samiska. 2015 fastställde kommunfullmäktige nya mål för sin verksamhet. Ett av målen under området natur, kultur och fritid lyder: ”Alla ska känna av att Lycksele är en del av Sápmi”. Uppdraget innebär att den samiska närvaron ska stärkas med hjälp av föreningsliv, näringsliv och myndigheter.

I det Samiska rådet sitter representanter från olika sameföreningar och samebyar samt folkvalda. Beslut fattas i konsensus.

Varje höst anordnar Liksjuon Sámienseäbrrie en samisk vecka med olika arrangemang. Det anordnas även försäljning och konserter med samiska artister.

Samiska omfamnas inom skola och omsorg

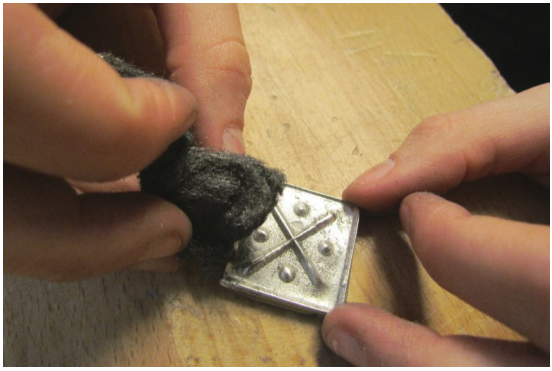
Lycksele visar framfötterna när det gäller samisk integrering i skolan. En satsning som innebär att kommunen nu har en samisk förstelärare. Även inom äldreomsorgen lyfts det samiska fram.

I Lycksele är det samiska språket i centrum. Två förskoleavdelningar profileras mot samisk miljö och man arbetar i enlighet med de åtta årstiderna. Samiskt språk, samisk historia och kultur ska vara naturligt i för- och grundskola. Varje år anordnas temadagar där samisk kultur och historia är i fokus. Barnens raid besöker oss vartannat år.

Kommunen erbjuder integrerad samisk undervisning. Det innebär att alla samiska elever erbjuds 120 minuters språkundervisning i veckan samtidigt som det samiska perspektivet integreras i övriga ämnen under skolåret.

Kommunens fem samiska språklärare erbjuder undervisning på tre språk: umesamiska, sydsamiska och nordsamiska. Under ledning av den samiska förstelärarен ingår dessa i ett sammansvetsat arbetslag. Förutom att undervisa från förskolan till gymnasiet i stora delar av inlandet anordnar de även språkbad och hjälper till att fortbilda andra kommuner om hur man kan göra det samiska till en naturlig del i elevers vardag.

I samarbete med skickliga sameslöjdare och matkreatörer kan både samiska elever och andra elever erbjudas både slöjd- och hemkunskapsundervisning som tar fasta på samiska traditioner, där bland annat färdigheter som samisk mat, styckning av ren och tillvaratagande av slöjdmaterial ingår.

Kompetensutveckling för lärare är en prioriterad fråga och kommunen anordnar regelbundet föredrag om samer, samisk historia, slöjd och samisk samhällskunskap. Därför kan även undervisningen i SO-ämnen lyfta dessa frågor.

För att våra äldre samer ska trivas och känna sig som hemma i sitt äldreboende anordnas besök av samisktalande resurspersoner, samisk minneslåda och en samisk miljö. Det anordnas regelbundna träffar och utflykter till närkommuner för att de äldre ska få pratas vid och umgås.

LYCKSELE
KOMMUN
LIKSJUON KOMMUVDNA

Hjärtligt välkommen till Lycksele!

Buerestbåhtieme Likssjuoje!

Foto: Stillbild från filmen
Lycksele mitt i svenska Sápmi